Indstilling til Cavlingprisen 2026

”Hvem passer på grisene?” er en undersøgende dokumentarserie i tre dele, der med visuelle beviser, tilbundsgående journalistiske undersøgelser og ikke mindst insisteren trods massiv modstand har afsløret, at en større andel af de cirka 12 millioner grise, der findes her i landet, lider under et fravær af etik og dyrevelfærd.

Serien stiller skarpt på hullerne i etikken og dyrevelfærden i en sådan grad, at seriens afsløringer har præget den demokratiske debat herhjemme fra slutningen af 2024 og frem til i dag. Det er de færreste journalistiske talenter, der kan siges at have lavet journalistik, der har sat et sådant aftryk. Ligesom det er et fåtal af journalister, der kan siges – via afsløringer – at have været med til at skabe så gennemgribende forandringer af griseavlen som de forandringer, der nu er på vej.

Hvem havde f.eks. forestillet sig, at dyrevelfærd ville blive et af de mest centrale emner i den seneste valgkamp og en del af den aktuelle regerings politiske grundlag?

”Der skal tages et større hensyn til naboer og lokalsamfundet, og dyrevelfærden for grisene skal forbedres markant,” lyder det fra S, SF, M og R i regeringsgrundlaget.

Dokumentarseriens afsløringer har fået utallige konkrete konsekvenser – herunder oprettelsen af et selvstændigt ministerium, etableringen af en ny grisefirepart og en undersøgelse fra Rigsrevisionens side, der har ført til alvorlig kritik af bl.a. kontrollen med grises velfærd og efterfølgende ændringer af kontrolsystemet.

Serien har også undersøgt forholdene i de grisestalde, der drives af landbrugets absolutte top. En af de undersøgte griseavlere er formanden for Landsforeningen af Danske Svineproducenter. Formanden forsøgte at få nedlagt fogedforbud mod denne del af serien, men Landsretten besluttede i sidste ende, at pressefrihed og ytringsfrihed skal veje tungere end en evt. krænkelse af griseavleren. Serien har på denne måde været med til at danne en vigtig præcedens for journalisters fremtidige afdækning af problemer med dyrevelfærd i dansk landbrug.

Brugen af skjult kamera kan være kontroversiel, men det er tvivlsomt, om disse brud på dyrevelfærdsloven havde fået den samme gennemslagskraft uden de visuelle beviser fra de danske grisestalde, og holdet bag serien er gået en ekstra mil for at sikre, at optagelserne ikke på nogen måde er manipulerede.

Den sidste del af dokumentarserien (2026) undersøger, hvor tætte bånd landbruget via lobby-organisationer har haft til den politiske magt herhjemme og afdækker dermed en af forklaringerne på, at der i årevis ikke er grebet ordentligt ind ift. problemer som f.eks. ekstremavl og forbudt haleklipning på smågrise.

I årtier har fortællingen om dansk produktion af grisekød været, at problemerne var undtagelser. Der var alene tale om nogle få brodne kar i branchen. Sådanne fortællinger ændres ikke af enkeltsager eller stærke billeder alene. Det kræver en sjældent grundig, vedholdende og overbevisende journalistisk indsats at rokke ved en indgroet forståelse, der har været delt af erhverv, politikere og store dele af offentligheden.

En indsats, som journalisterne bag ”Hvem Passer på Grisene?”, kan være mere end stolte af. Det letteste havde været at give op eller stoppe på halvvejen. Men de tre har i stedet holdt ved, fulgt op og undersøgt nye spor i research- og produktionsfasen, der har stået på i tre-fire år.

Jeg indstiller hermed journalisterne bag dokumentarserien – Anna Thyrri, Frida Ingeborg Petersen og Freja Toftegaard – til Cavlingprisen 2026.

Rikke Dyrberg

Undersøgende journalist (vinder af FUJ’s Graverpris i 2022)